

2. BÖLÜM: ÇEVRE ÖLÇME

NESNELERİN ÇEVRELERİNİ BELİRLEME

Bir şeklin veya nesnenin etrafına **çevre** denir.

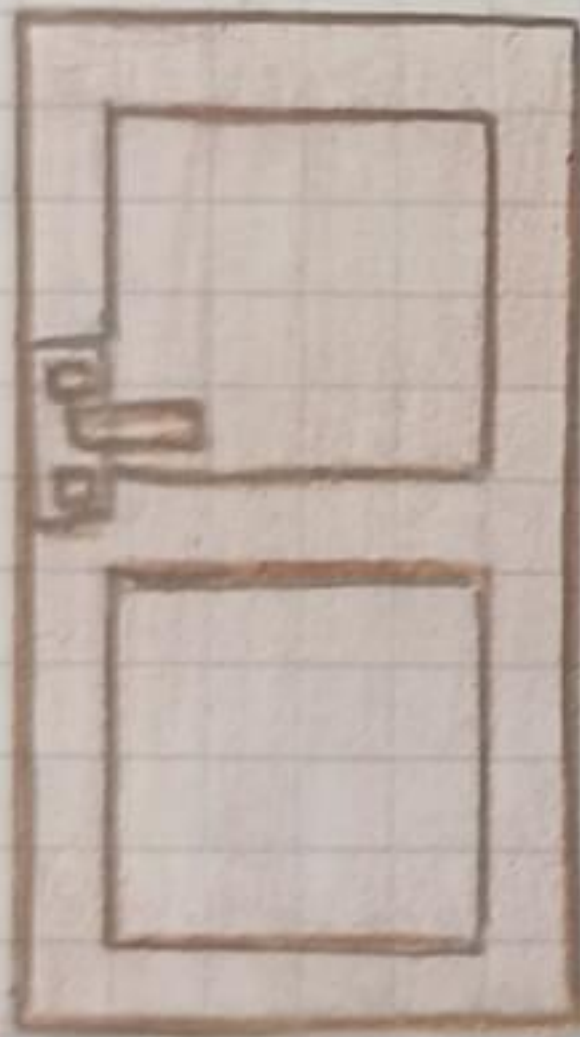
Çevre uzunluğu belirlenirken şeklin veya nesnenin,

■ Her bir kenarı, sadece bir kez ölçülür.

■ Ölçülmeyen kenar bırakılmaz.

■ Nesnelerin çevresini belirlemek için ip, kurdele, tel gibi ölçme araçları kullanabiliriz.

Örnek:

Başlangıç
Noktası

Yanda verilen kapının uzunluğunu ölçmek için;

♥ Kapının herhangi bir köşesi başlangıç noktası yapılır

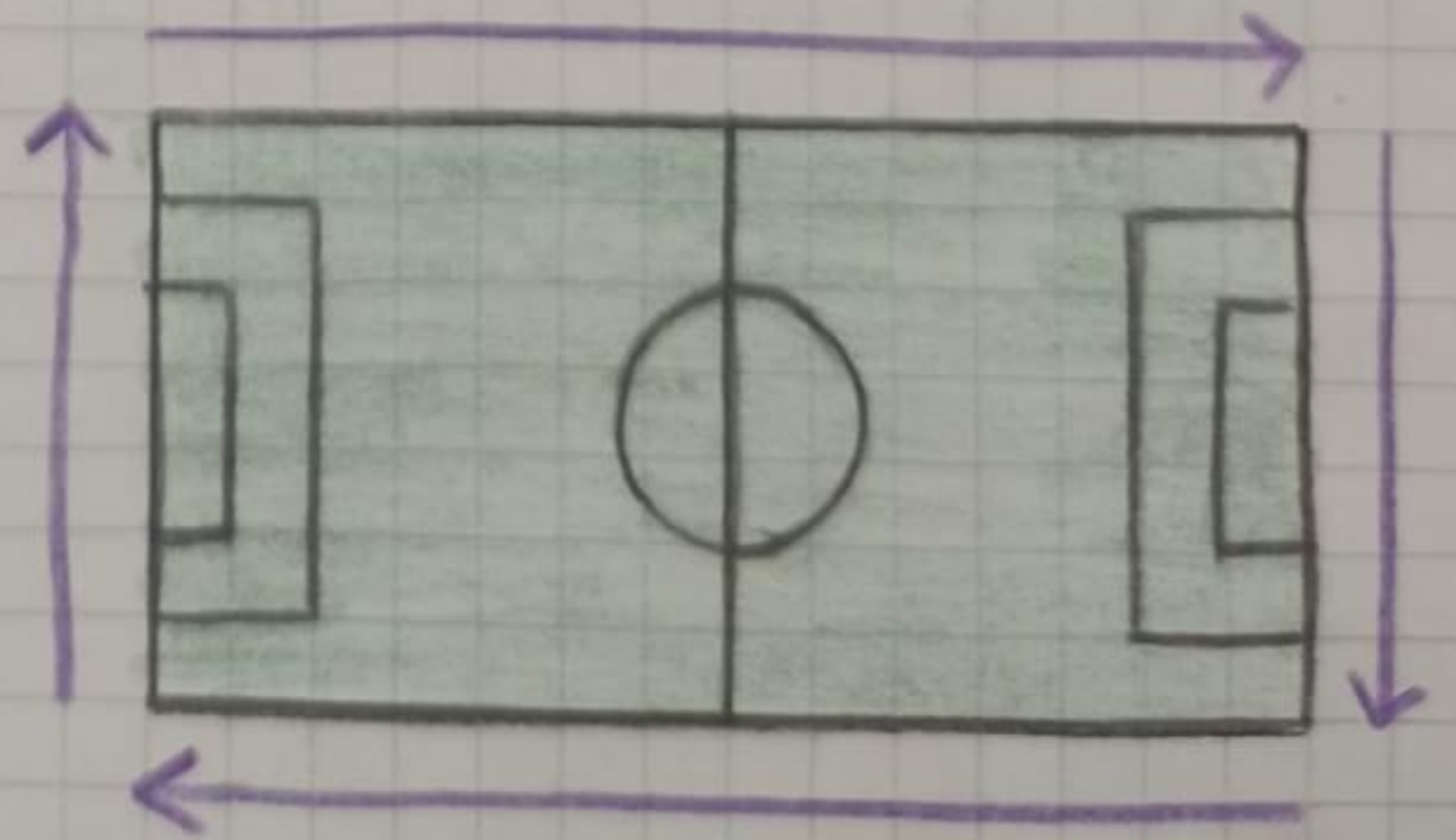
♥ İple başlangıç noktasından başlayıp, tekrar başlangıç noktasına gelinir.

♥ Kullandığımız ipin uzunluğu cüvellerle ölçülür.

♥ Çıkan sonuç kapının uzunluğudur.

Örnek:

Müge futbol sahasının etrafında koşup, tekrar başladığı yere geliyor. Böylece dikdörtgen şeklindeki sahanın etrafında bir tur koşmuş oluyor.

Müge'nin koşmaya başladığı yer.

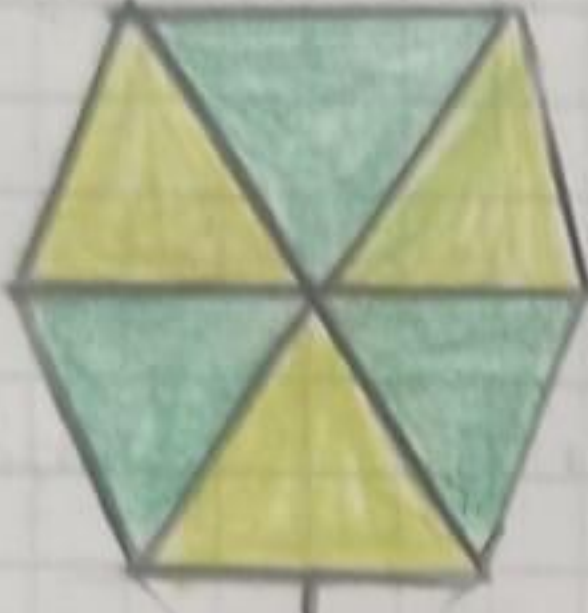

2.

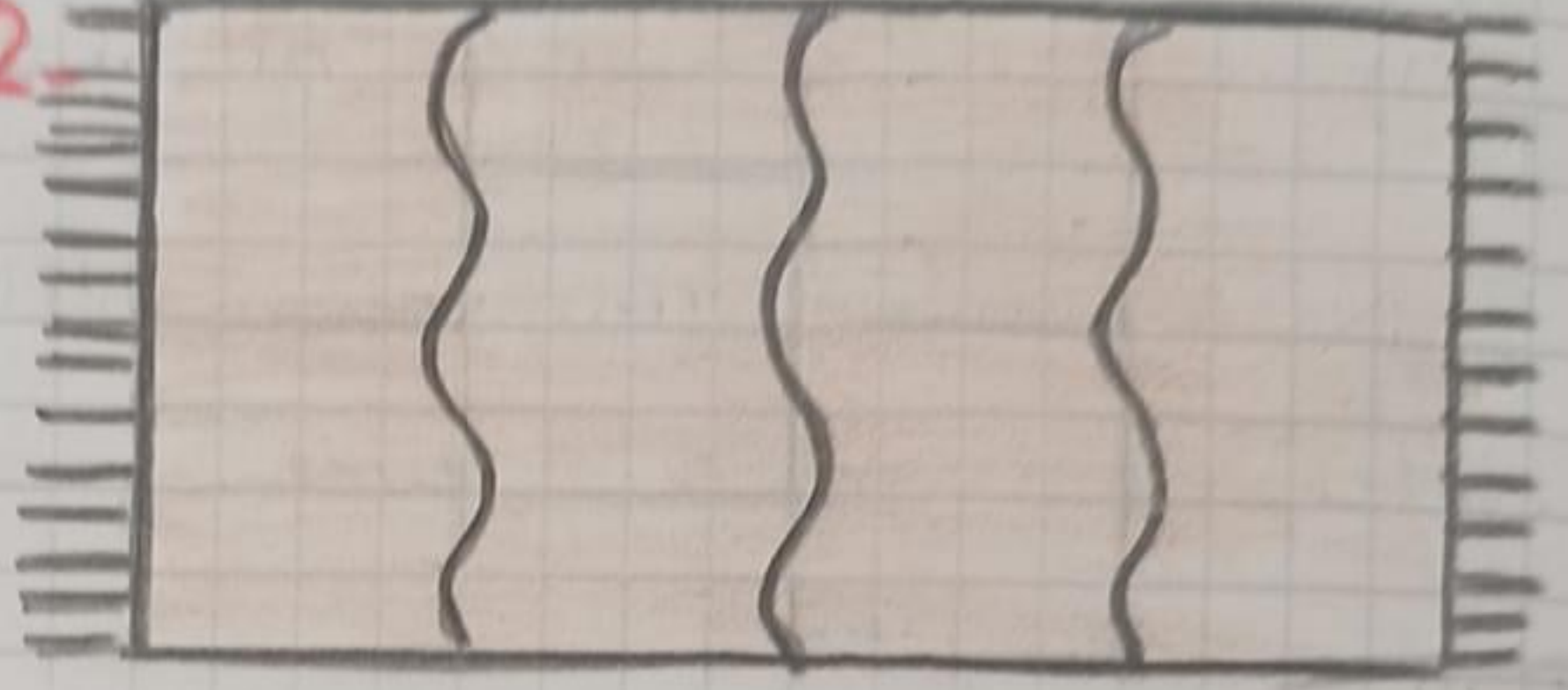
Aşağıdaki nesnelerin
çevrelerini renkli
kalemle belirleyelim.

1-

Uçurtma

2-

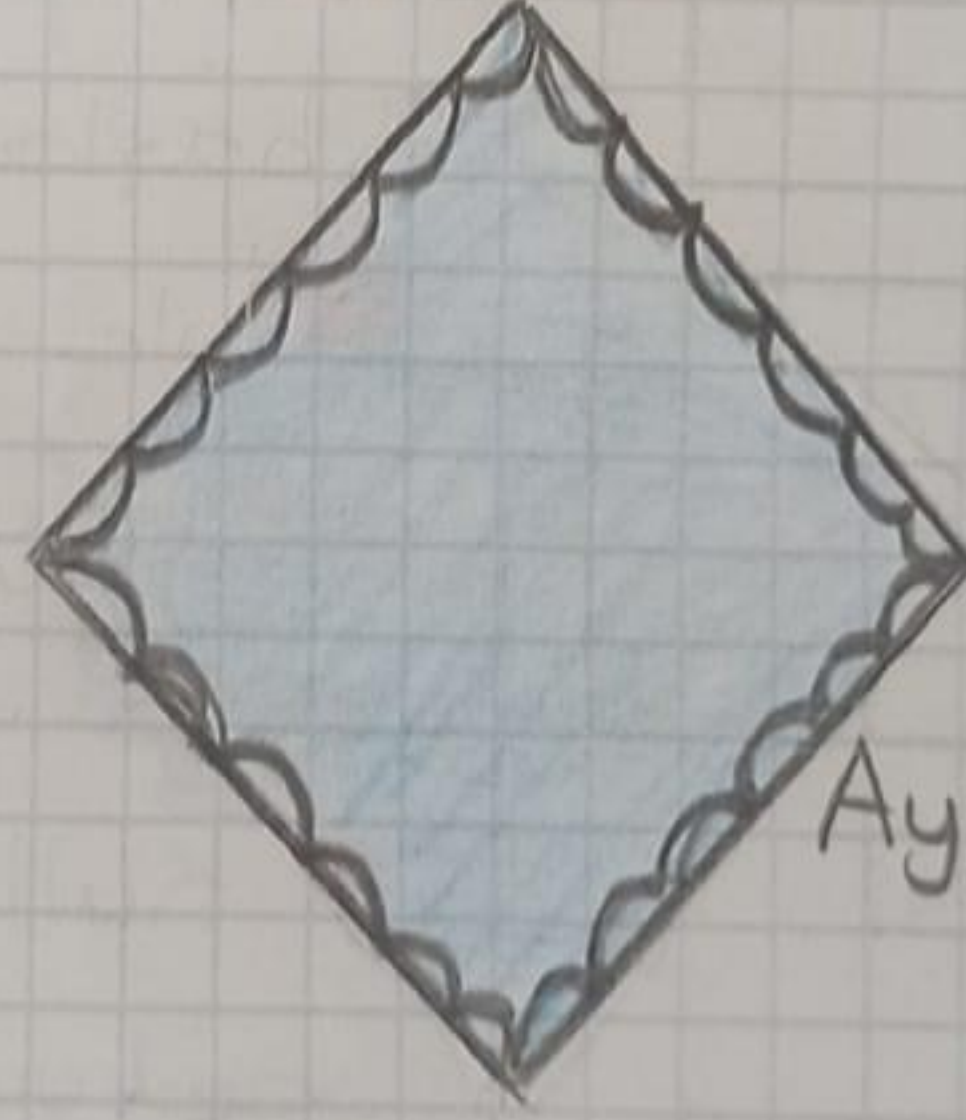
Halı

3-

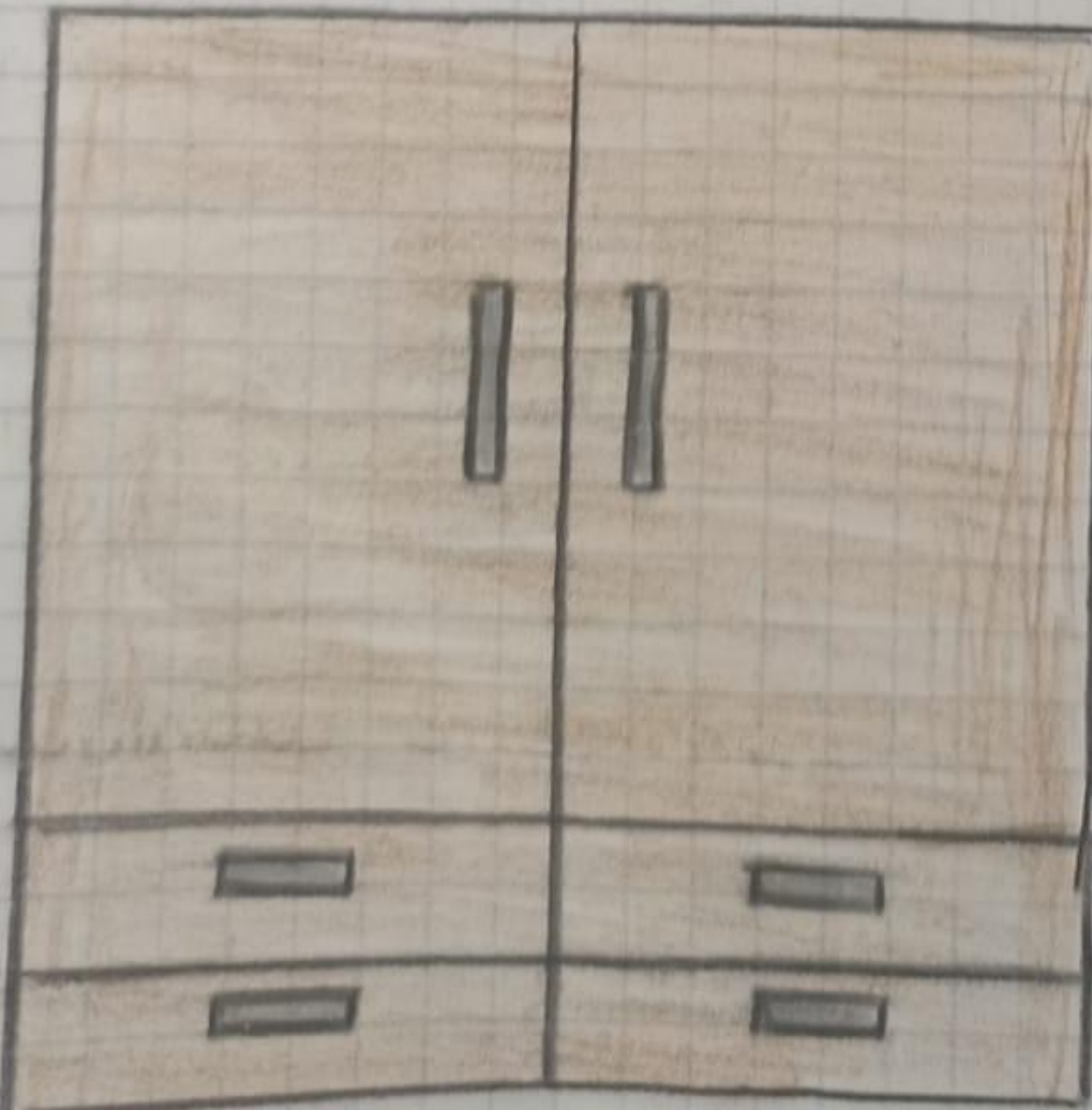
Fırça

4-

Ayna

5-

Dolap

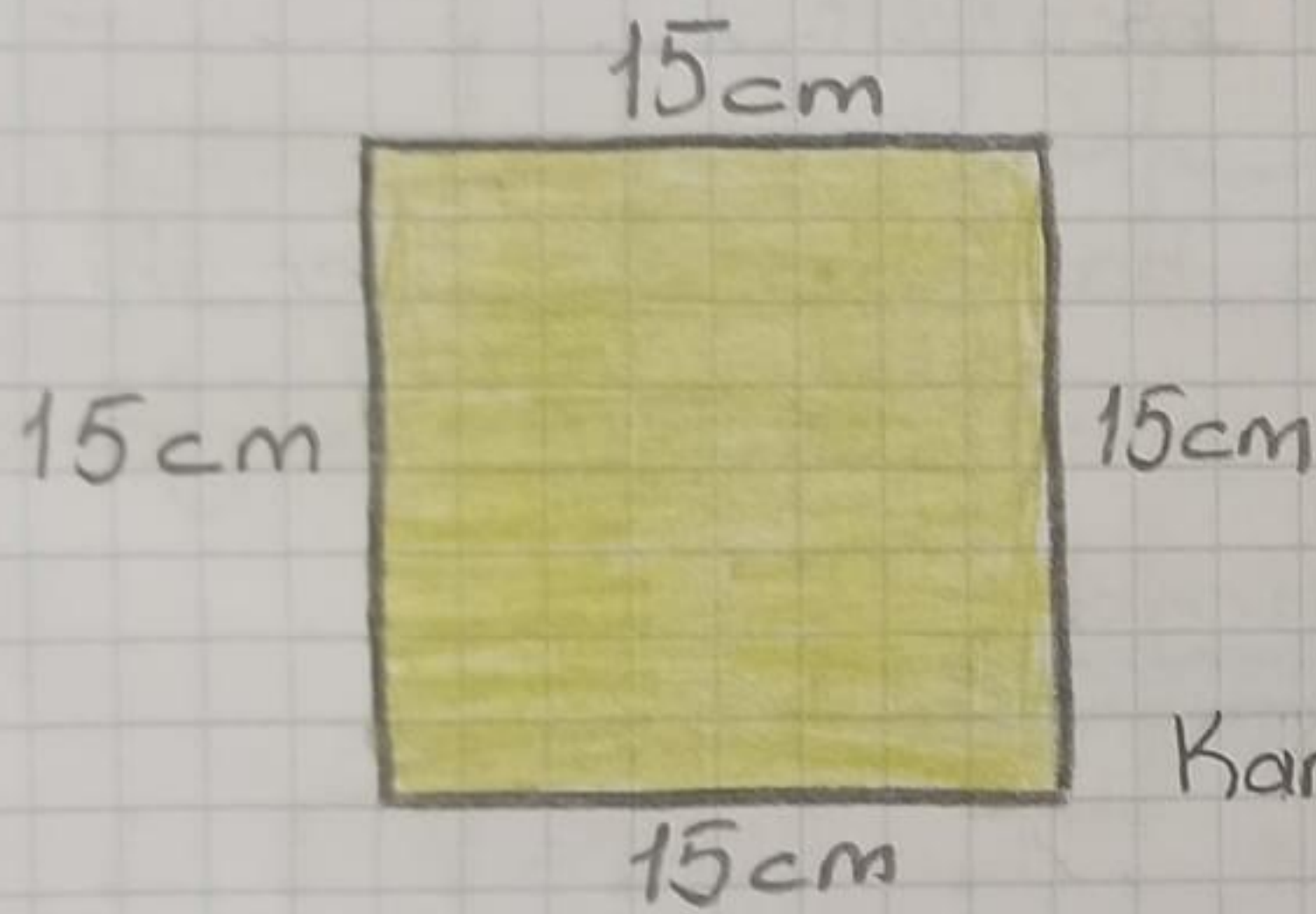

ŞEKİLLERİN ÇEVRE UZUNLUKLARINI ÖLÇME ^{3.}

Bir nesnenin veya şeklin bütün kenar uzunluklarının toplamı **çevre uzunluğunu** verir

★ Çevre uzunluğu hesaplanırken şeklin tüm kenar uzunlukları ~~sadece~~ bir kez toplanmalıdır

Örnek: Kenar uzunluğu 15 cm olan kare şeklindeki kartonun çevre uzunluğunu hesaplayalım.

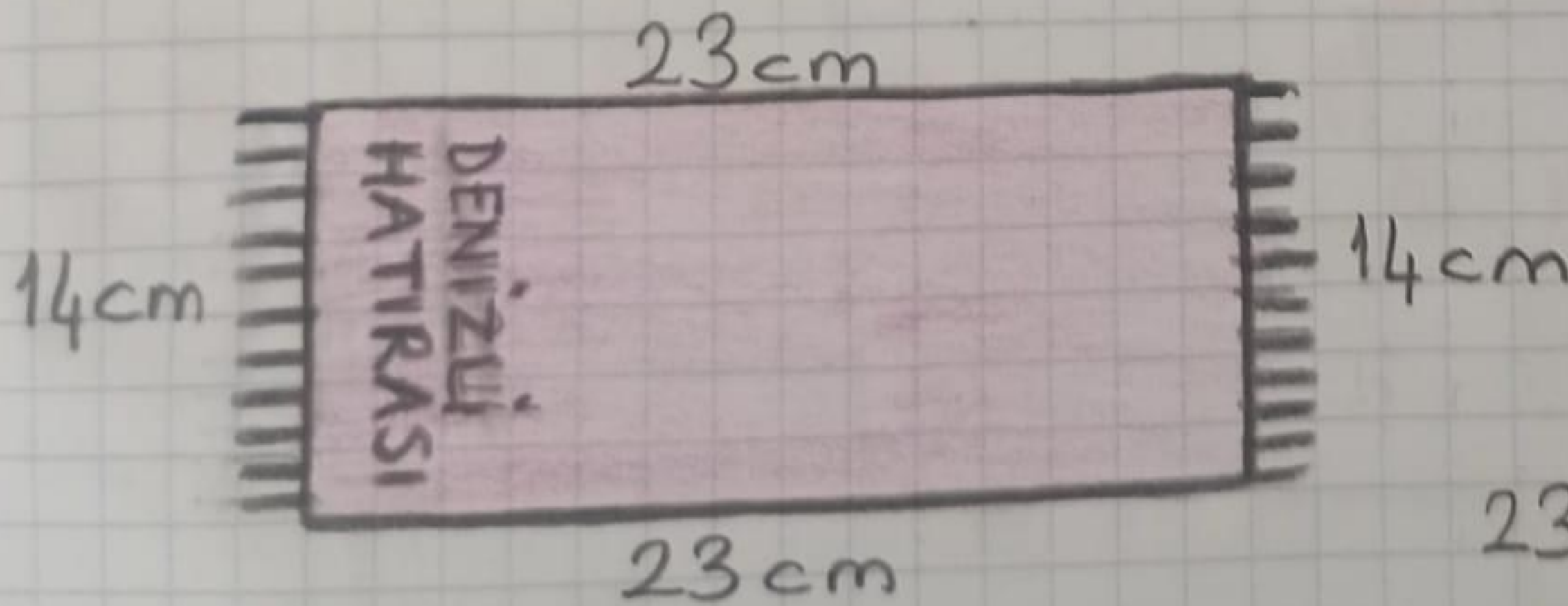

Tüm kenar uzunluklarını toplayalım.

$$15 + 15 + 15 + 15 = 60 \text{ cm}$$

Kartonun çevre uzunluğu 60 cm'dir

Örnek: Uzun kenarı 23 cm, kısa kenarı 14 cm olan dikdörtgen şeklindeki havlunun çevre uzunluğunu hesaplayalım.

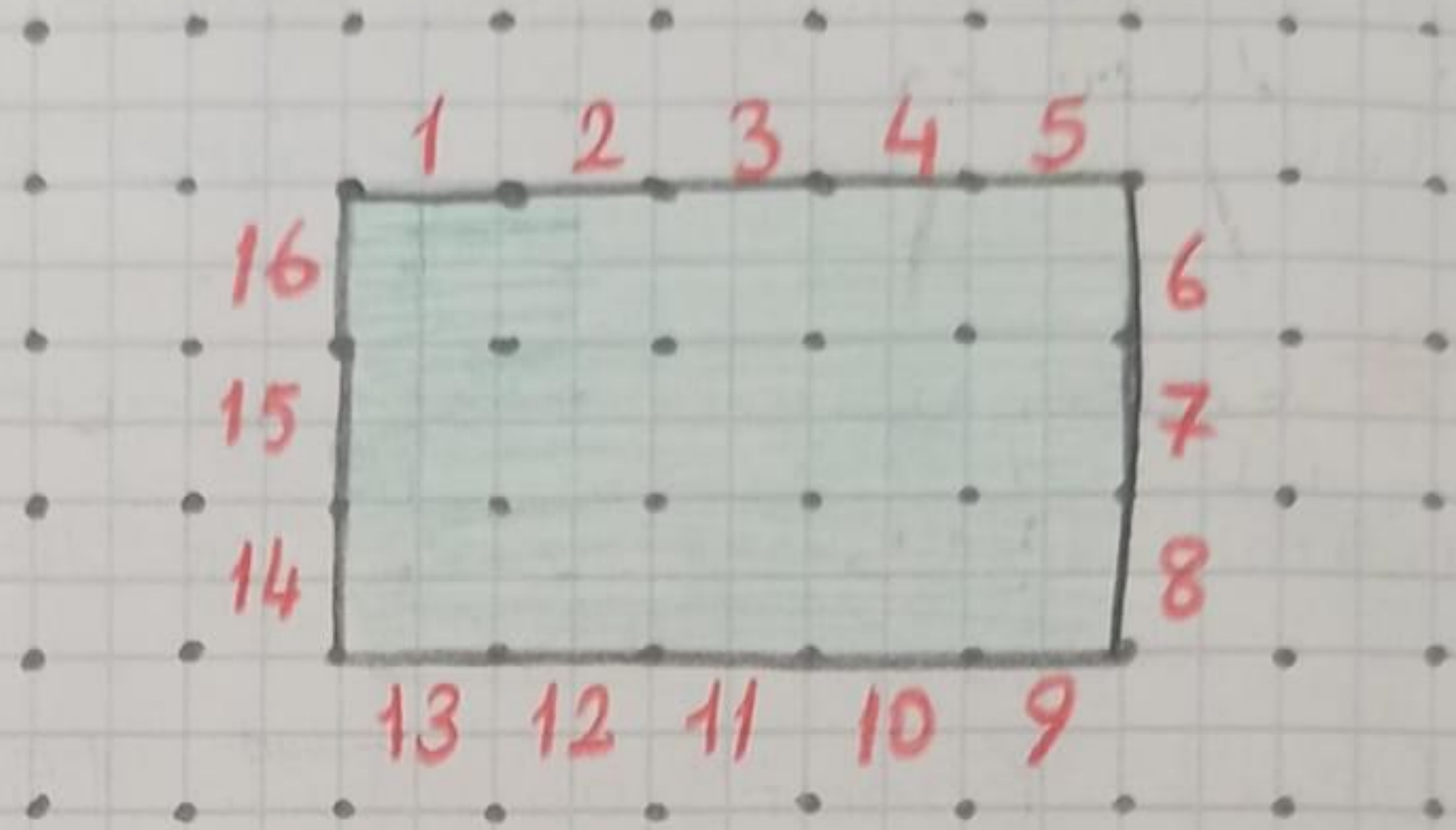
Tüm kenar uzunluklarını toplayalım.

$$23 + 14 + 23 + 14 = 74 \text{ cm}$$

Havlunun çevre uzunluğu 74 cm'dir

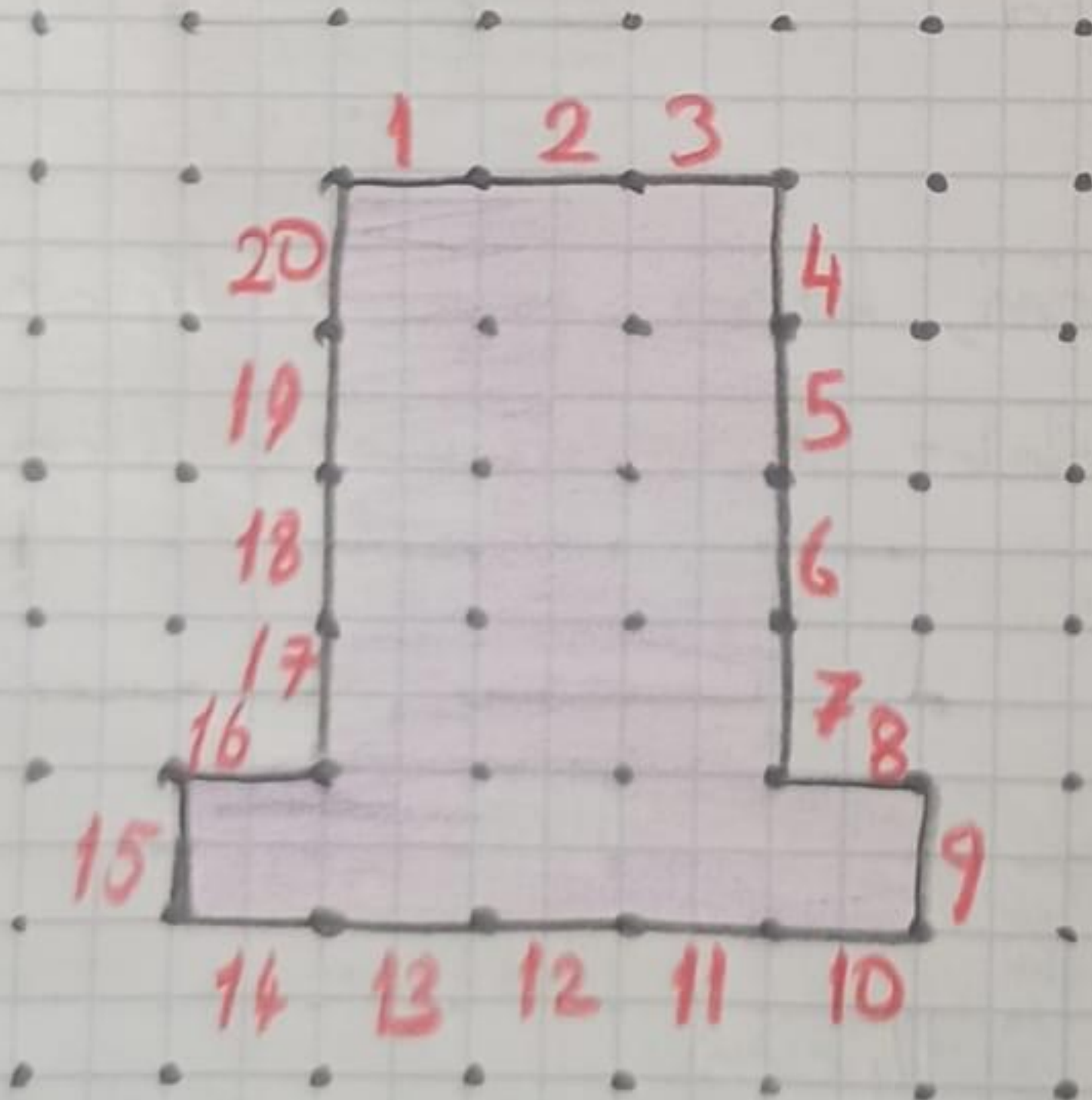

ŞEKİLLERİN ÇEVRE UZUNLUĞUNU⁴ HESAPLAMA

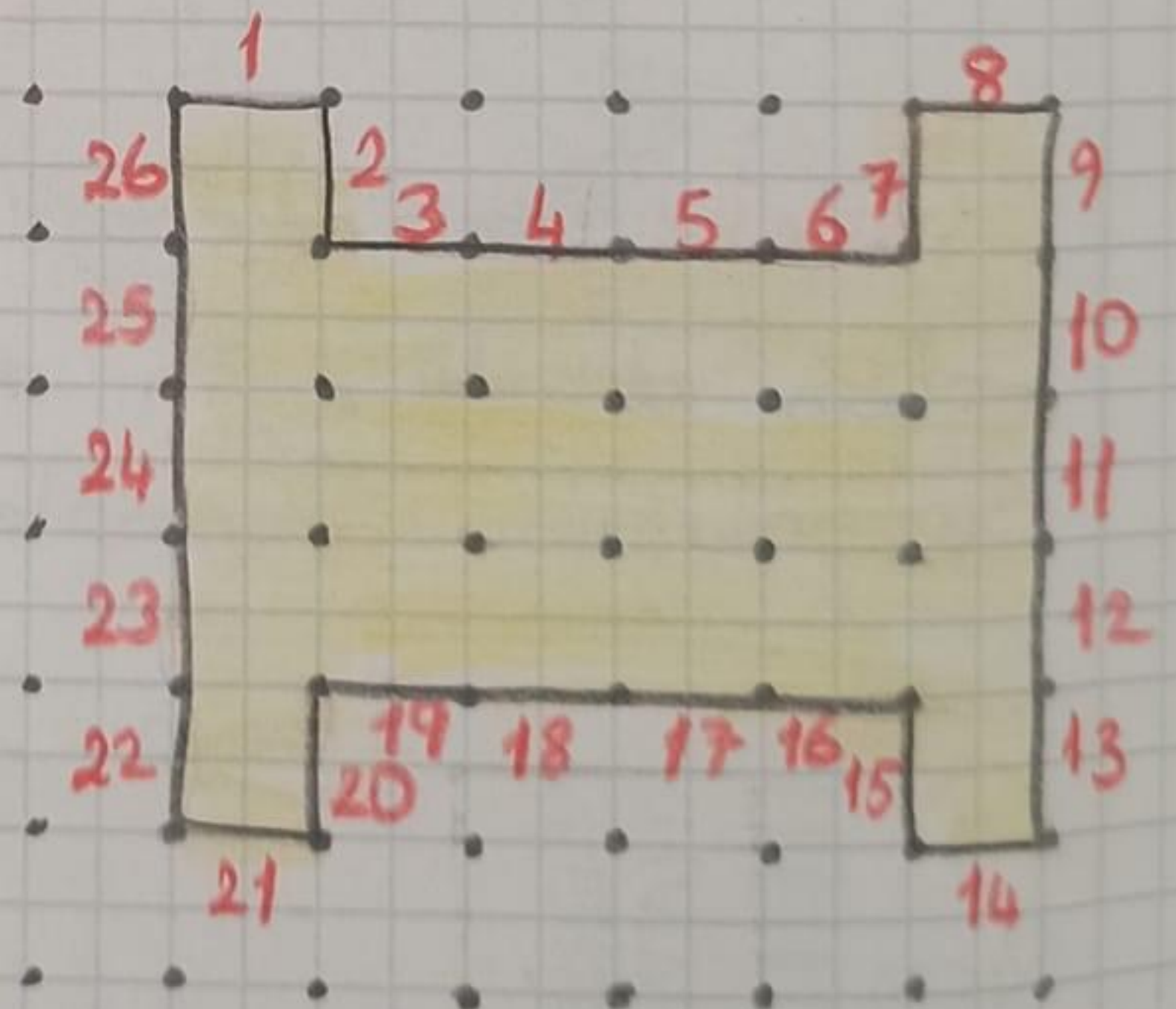

İki nokta arası 1 birimdir.

Şeklin bir köşesinden başlayarak her iki nokta arasındaki birimleri sırayla sayarız.
Şeklin çevresi 16 birimdir.

Şeklin çevresi
20 birimdir.

Şeklin çevresi
26 birimdir.

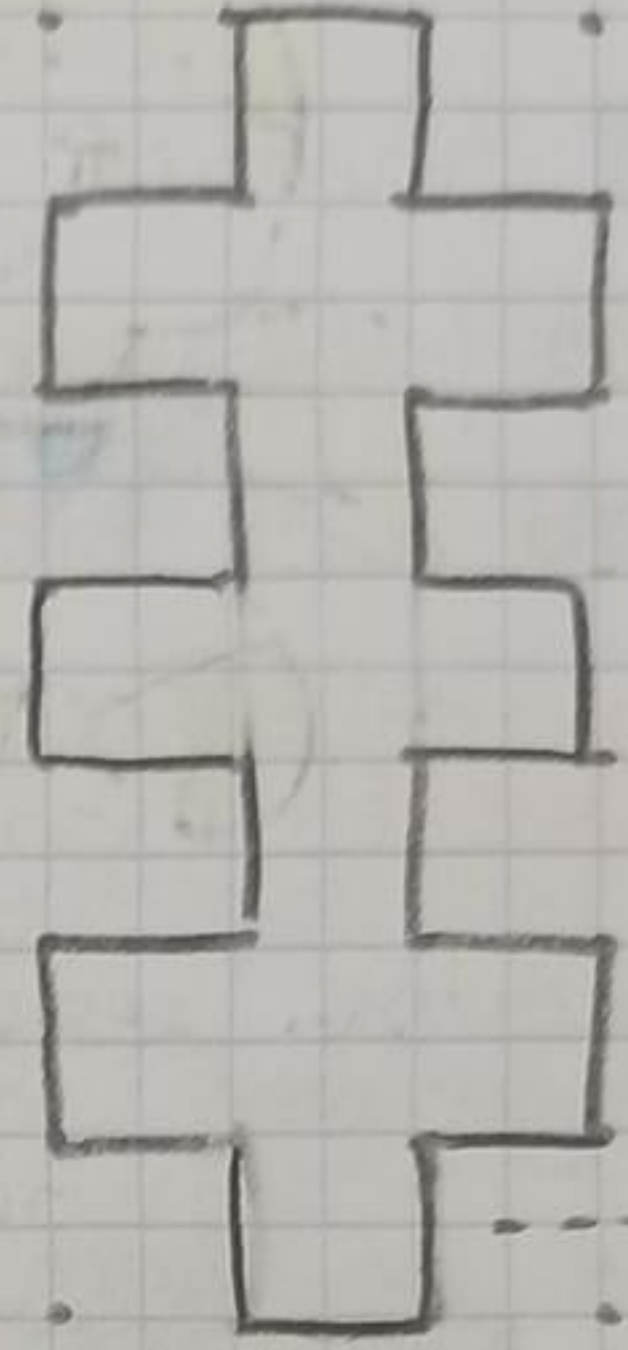

5.

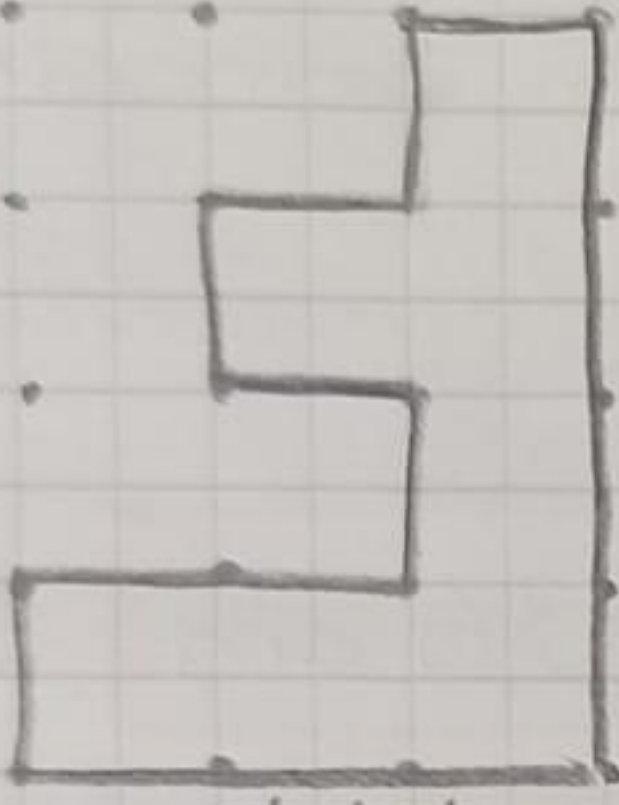
Aşağıdaki şekillerin çevre uzunluklarının kaç birim olduğunu bulalım.

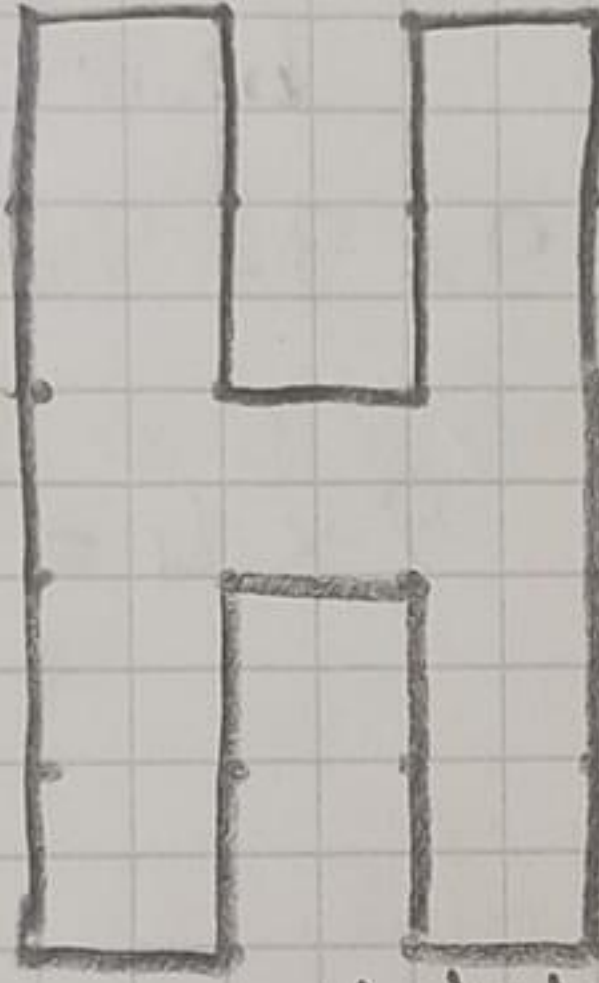
birim

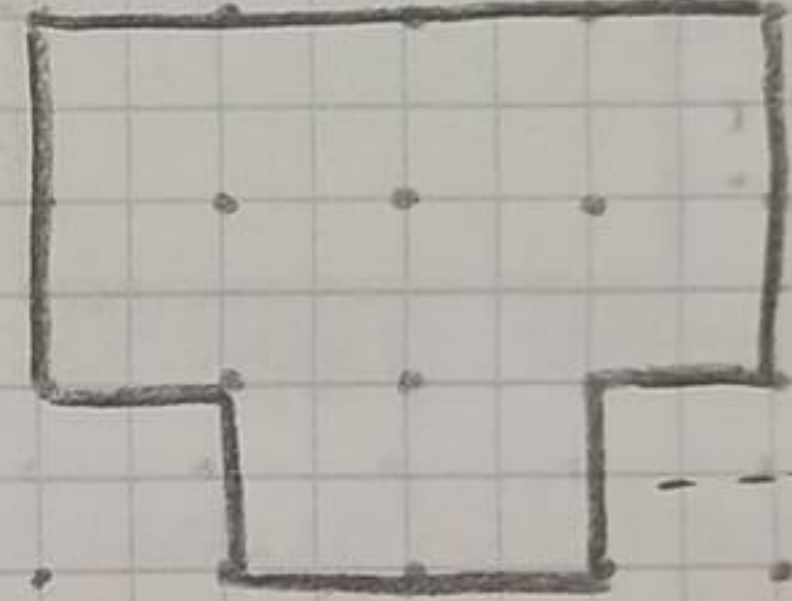
birim

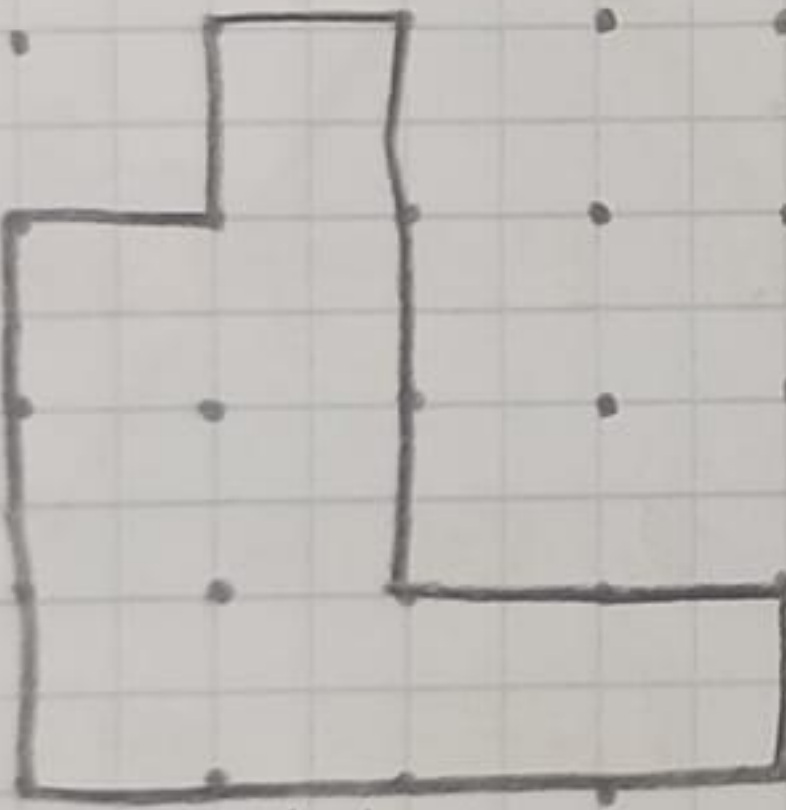
birim

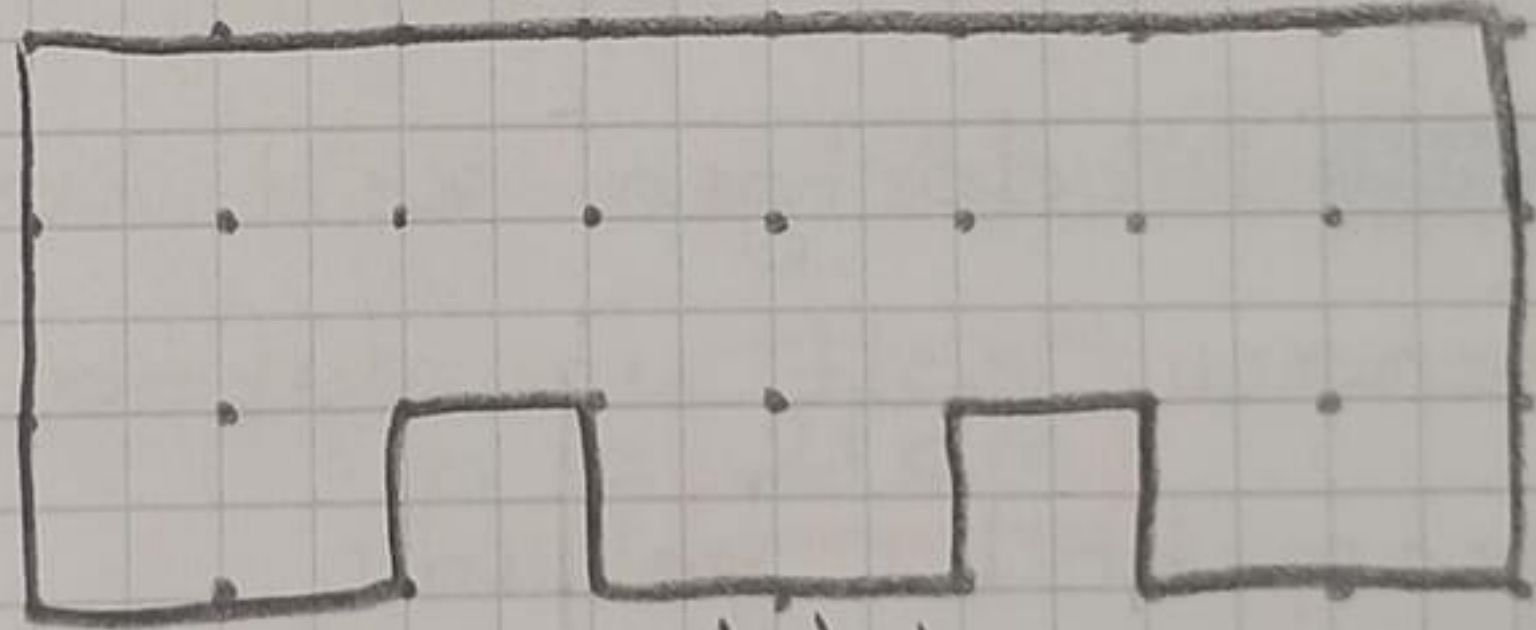
birim

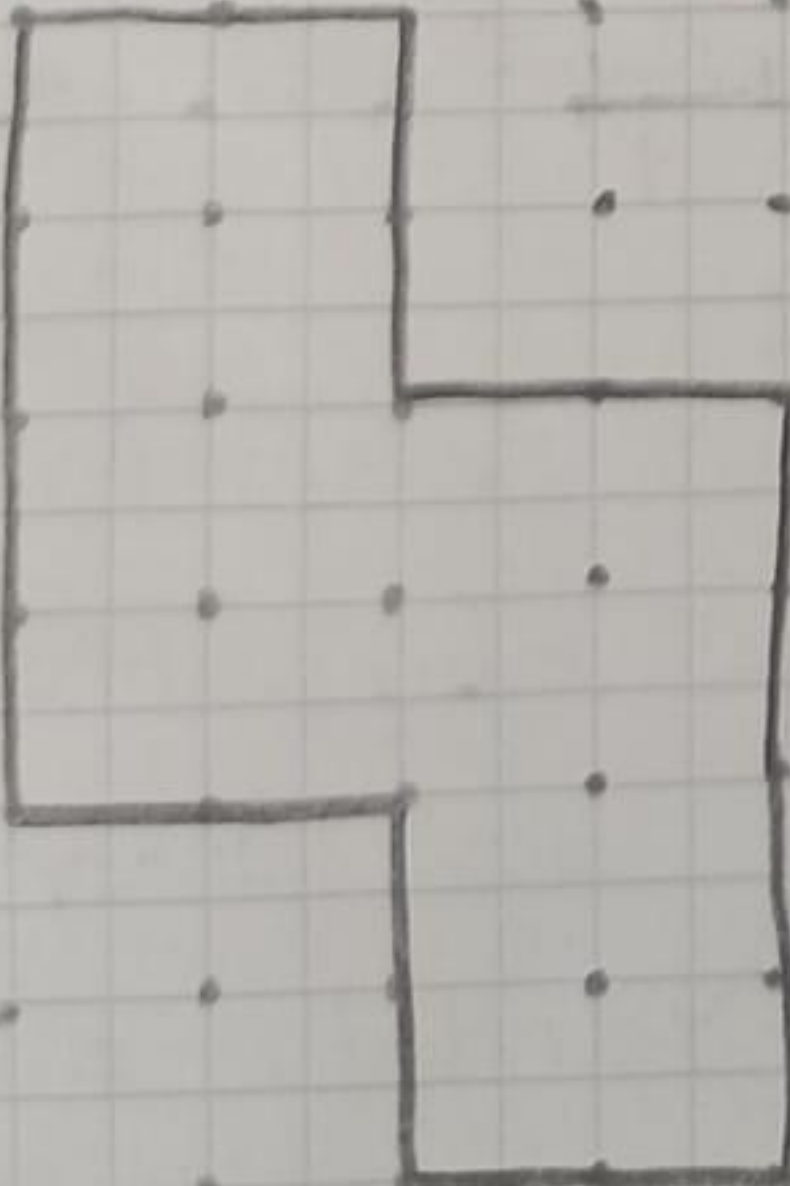
birim

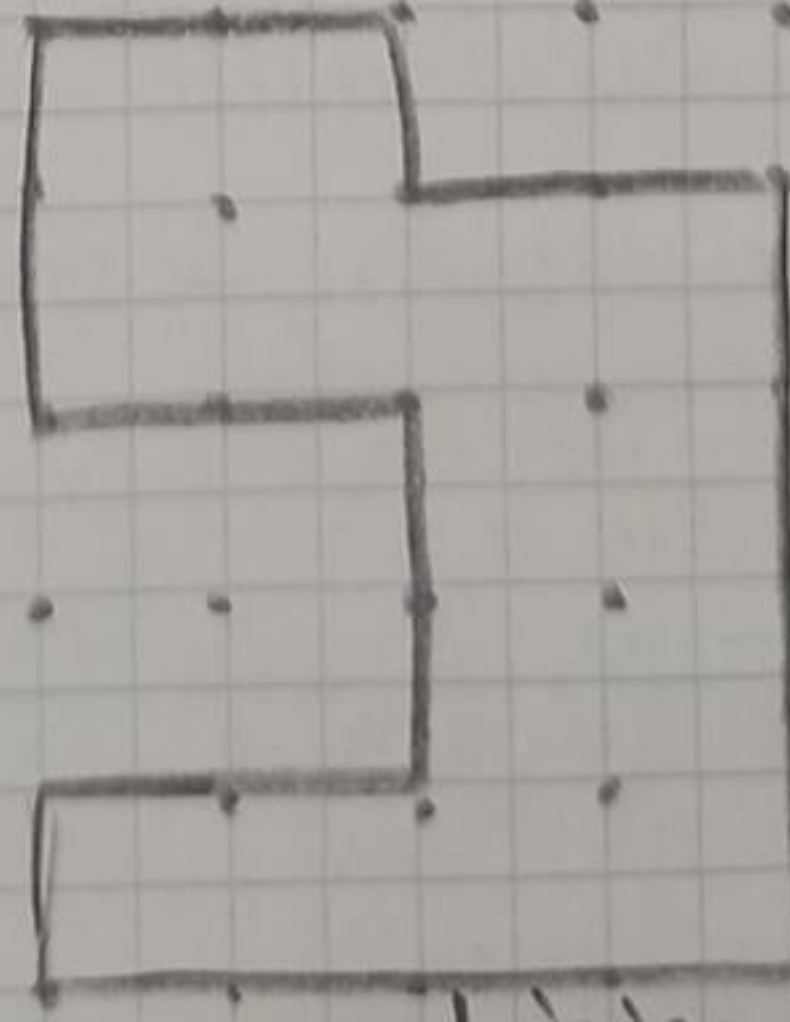
birim

birim

birim

birim

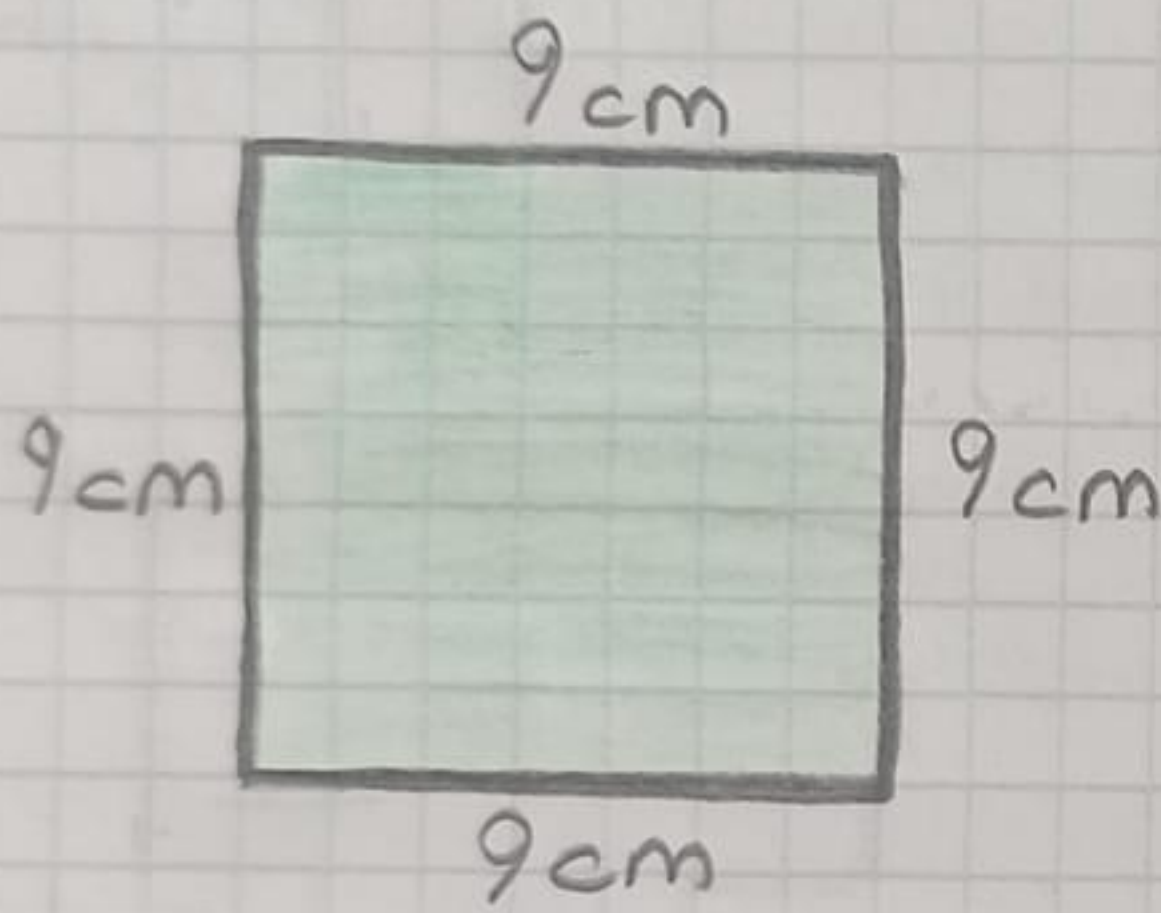
6. Karenin Çevre Uzunluğunu Hesaplama

■ Kare eşit uzunlukta dört kenarı olan geometrik şekildir.

■ Karenin çevre uzunluğunu hesaplarken dört kenarı birbiriyle toplarız.

Ya da bir kenar uzunluğunu 4 ile çarpabiliriz.

Örnek: Kenar uzunluğu 9 cm olan karenin çevre uzunluğunu bulalım.

$$9 + 9 + 9 + 9 = 36 \text{ cm} \quad 1. \text{ Yol}$$

$$9 \times 4 = 36 \text{ cm} \quad 2. \text{ Yol}$$

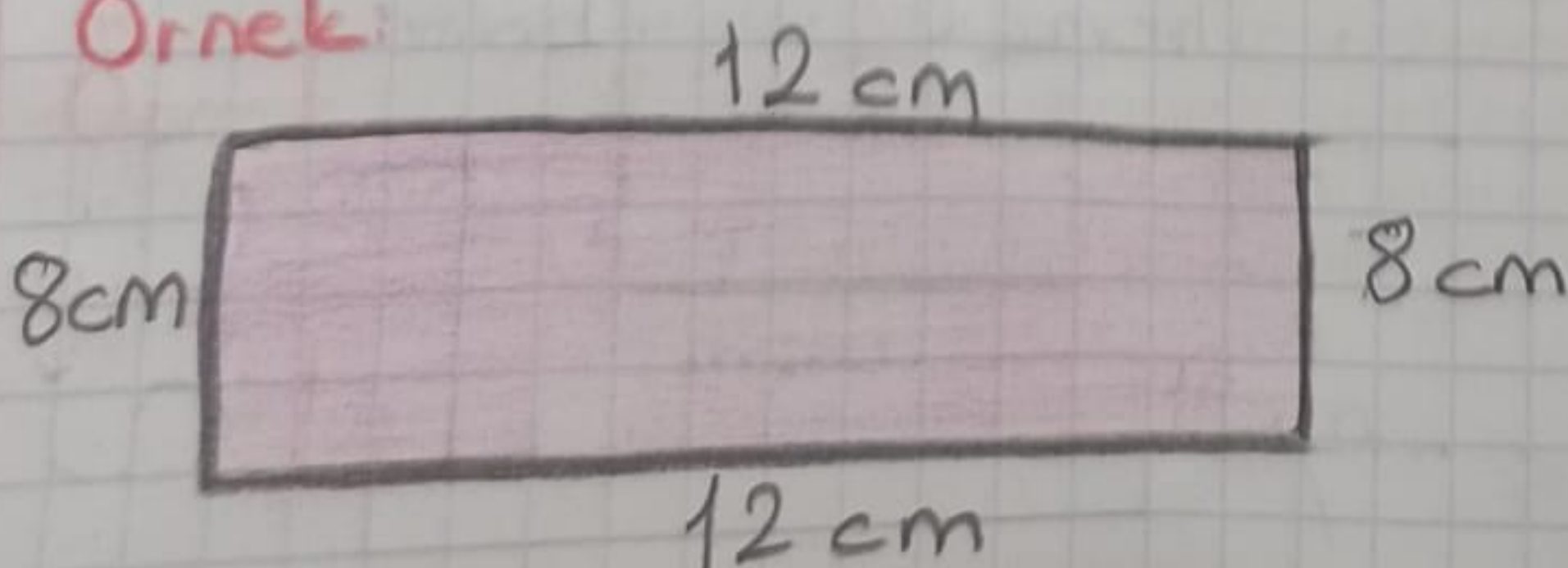
Dikdörtgenin Çevre Uzunluğunu Hesaplama

■ Dikdörtgen eşit uzunlukta 2 uzun kenarı, eşit uzunlukta 2 kısa kenarı olan geometrik şekildir.

■ Dikdörtgenin çevresini hesaplarken tüm kenar uzunluklarını toplarız.

Ya da bir uzun kenar ile bir kısa kenarı toplayıp, çıkan sonucu 2 ile çarpabiliriz.

Örnek:

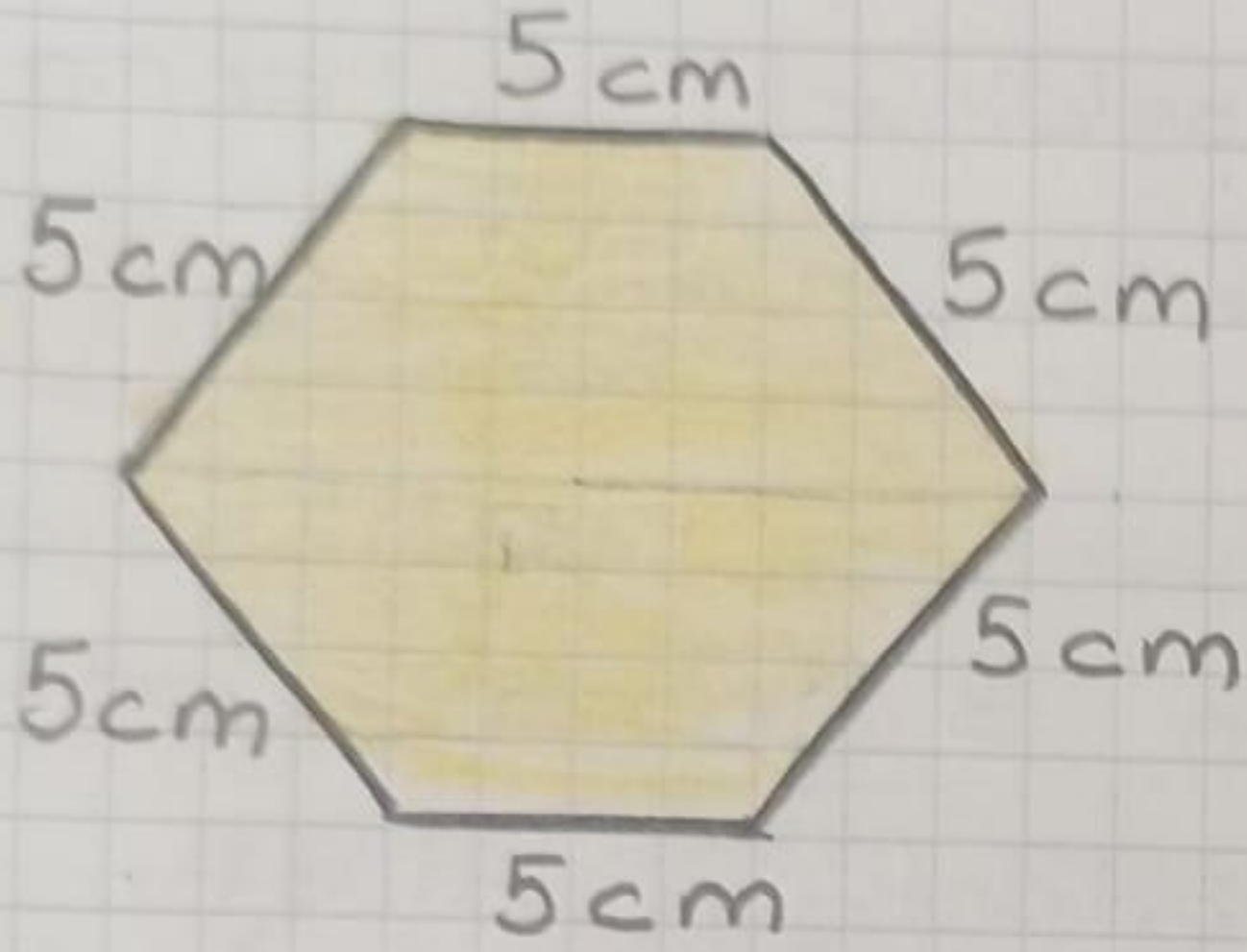
Yandaki dikdörtgenin çevre uzunluğunu bulalım.

$$12 + 12 + 8 + 8 = 40 \text{ cm} \quad 1. \text{ Yol}$$

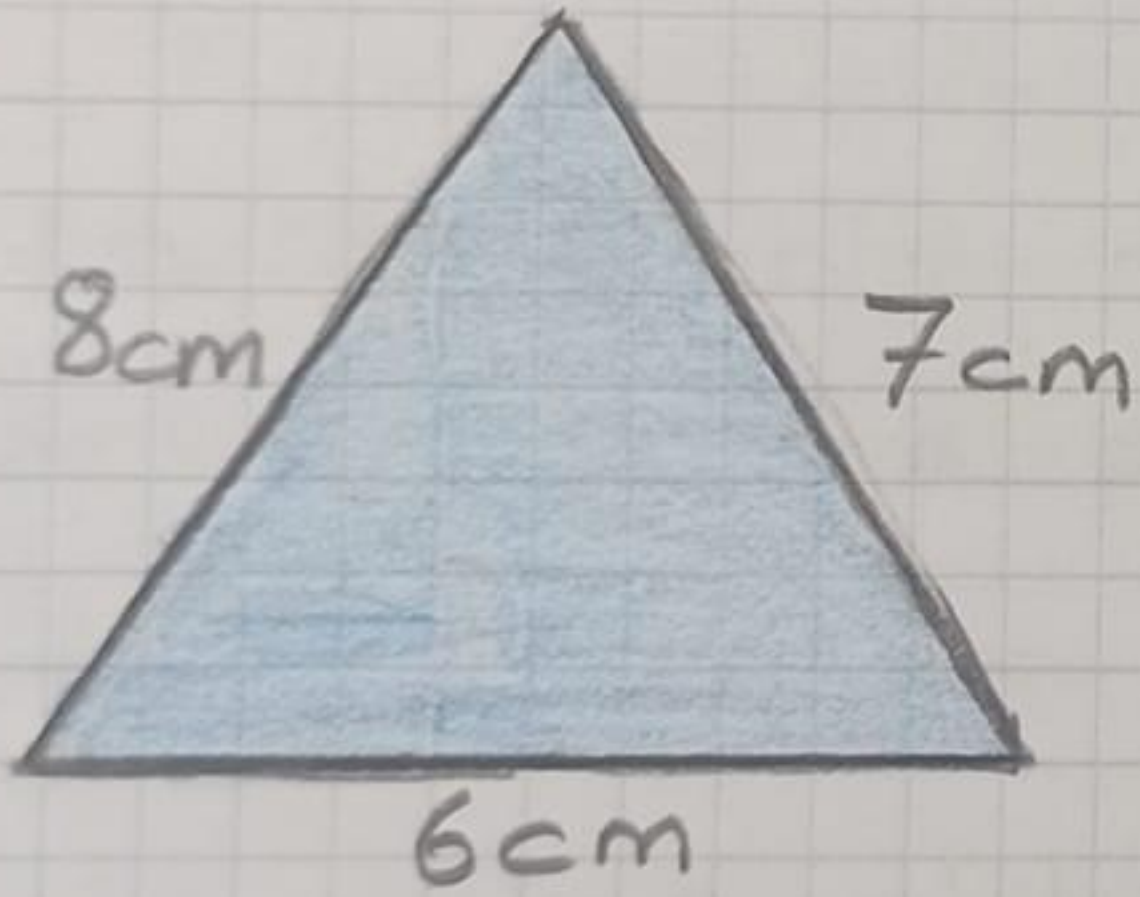
7.

$$\left. \begin{array}{l} 12 + 8 = 20 \\ 20 \times 2 = 40 \text{ cm} \end{array} \right\} 2. \text{ Yol}$$

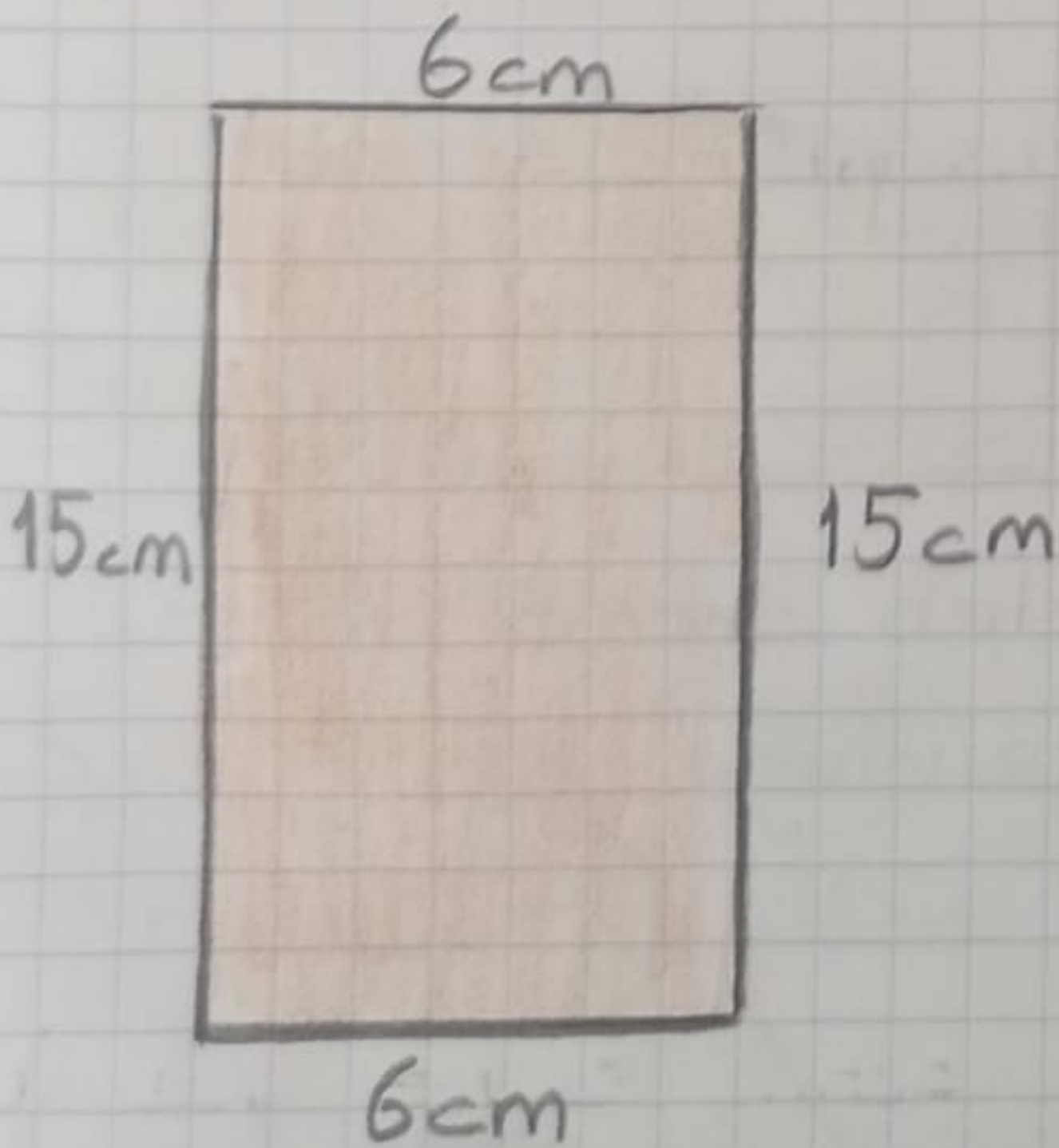
Düzgün altıgenin 6 kenarı vardır. Bu kenarların uzunlukları birbirine eşittir. Bu uzunlukları toplayarak çevre uzunluğunu buluruz.

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 30 \text{ cm}$$

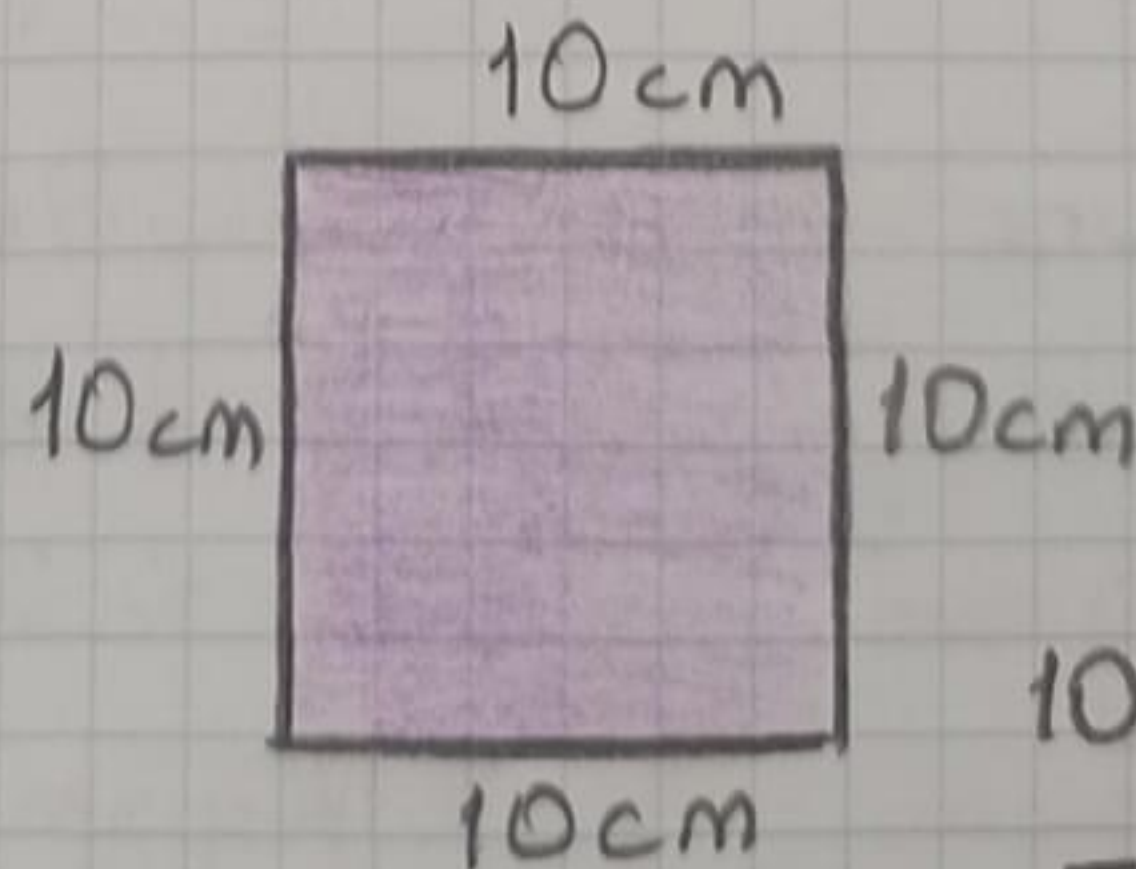

Üçgenin 3 kenarı vardır. Bu kenar uzunluklarını toplayarak üçgenin çevre uzunluğunu buluruz.

$$8 + 7 + 6 = 21 \text{ cm}$$

$$15 + 15 + 6 + 6 = 42 \text{ cm}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 = 40 \text{ cm}$$

İNSANLARIN ETKİSİ

Doğa ve İnsan

Biz insanlar doğayı çeşitli şekillerde etkileriz. Bu etkiler bazen olumlu bazen de olumsuz durumlara neden olur.

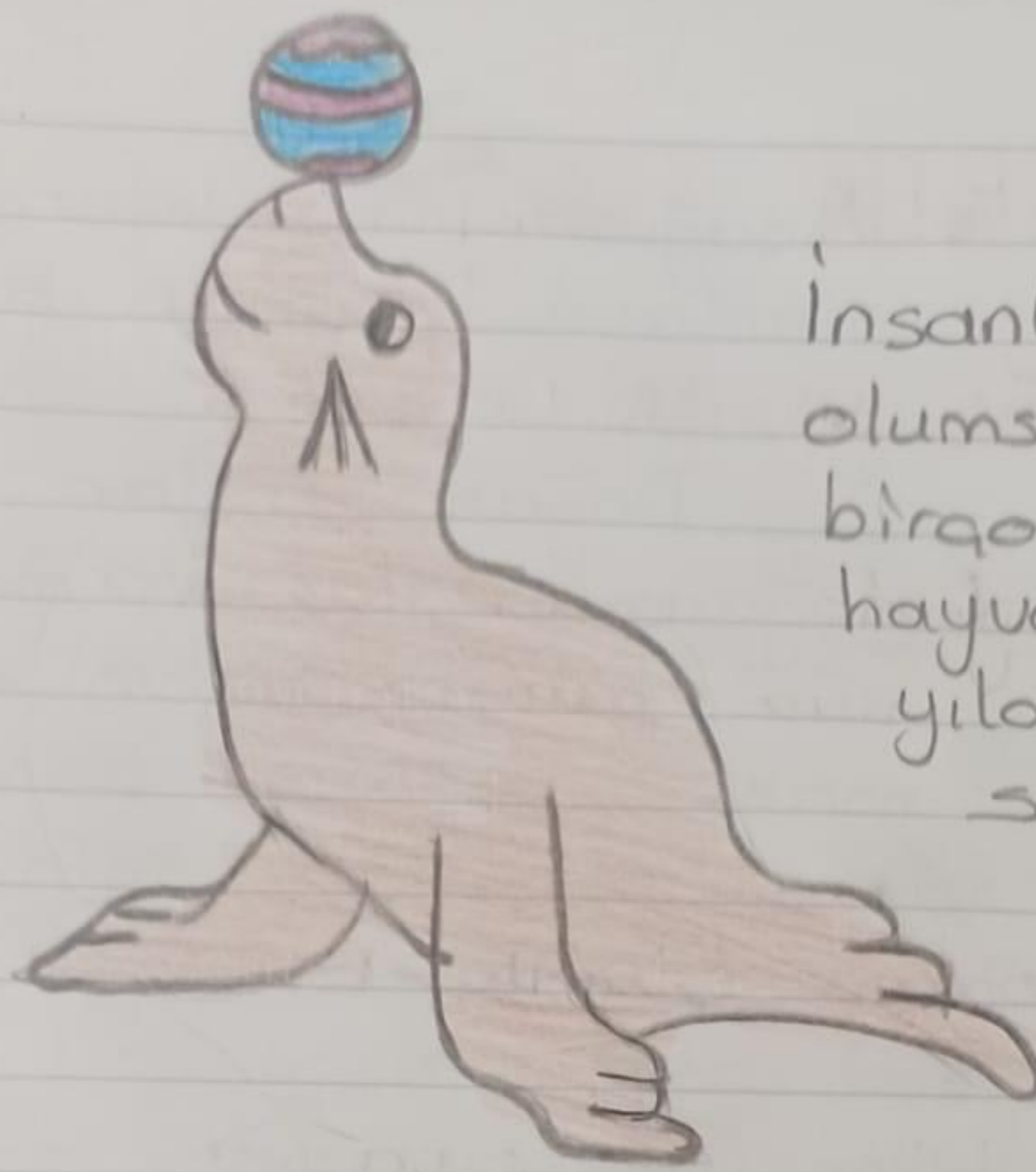
İnsanların Doğaya Olumlu Etkileri

- ★ Nesli tükenmekte olan hayvanları koruma altına almak ve devamını sağlamak.
- ★ Çevreyi güzelleştirmek için çiçek ve fidan dikmek.
- ★ Sokak hayvanlarına yuva yaparak onları koruma altına almak.
- ★ Atıkların geri dönüşüm ile tekrar kullanılmasını sağlamak.
- ★ Kaynakları bilinçli kullanmak.
- ★ Fabrika atıklarını filtrelemek.

İnsanların Doğaya Olumsuz Etkileri

- ★ Ağaçları bilinçsizce keserek, doğal bitki örtüsüne zarar vermek.
- ★ Av yasağı olan yerlerde avlanmak.
- ★ Yeni yerleşim yerleri açmak için ormanları tahrip etmek.
- ★ Isınma, ulaşım gibi ihtiyaçlar sonucu havayı kirletmek.
- ★ Atıkları çevreye atarak çevre kirliliğine neden olmak.

İnsanların yaptıkları olumsuz etkiler birçok bitki ve hayvan türünün sayılarının azalmasına sebep olur.

Ülkemizde de nesli tükenmekte olan bitki ve hayvanlar bulunur. Örneğin yonca çiçeği ve mavi yıldız nesli tükenmekte olan bitkilerdendir. Akdeniz fokusu ve deniz kaplumbağaları da nesli tükenmekte olan hayvanlardır. Bu bitki ve hayvanlar koruma altına alınmıştır.

OLUMLU ETKİLER

- ♥ Ağaçlandırma çalışması.
- ♥ Barınak yapılması
- ♥ Bacalara filtre takılması.
- ♥ Hayvanların korunması
- ♥ Bez torba kullanılması

OLUMSUZ ETKİLER

- ♥ Çöplerin çevreye atılması
- ♥ Kaynakların israfı
- ♥ Yağların lavabolara dökülmesi
- ♥ Plansız şehirleşme
- ♥ Hızlı nüfus artışı

- Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara **D**, yanlış olanlara **Y** yazalım.

_____ Doğaya atılan atıklar doğaya zarar vermez.

_____ Fabrikalardan çıkan dumanlar çevreye zarar verir.

_____ Ormanlara zarar vermeme için piknik ateşini söndürmeden bırakmamalıyız.

_____ Atıklar denize atılabilir.

_____ Hayvanları bilinçsizce avlamak doğayı olumsuz etkiler.

_____ Çevremizi çiçeklendirmek insanların çevreye olumlu etkilerindendir.

_____ Atıkların geri dönüştürülmesine gerek yoktur.

- Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayalım.

korumak

atıkların

doğanın

olumlu

▲ _____ geri dönüşümü hem çevreye, hem de ekonomiye katkı sağlar.

▲ Ağaç dikmek insanların doğaya _____ etkileri arasındadır.

▲ Doğayı _____ hepimizin görevidir.

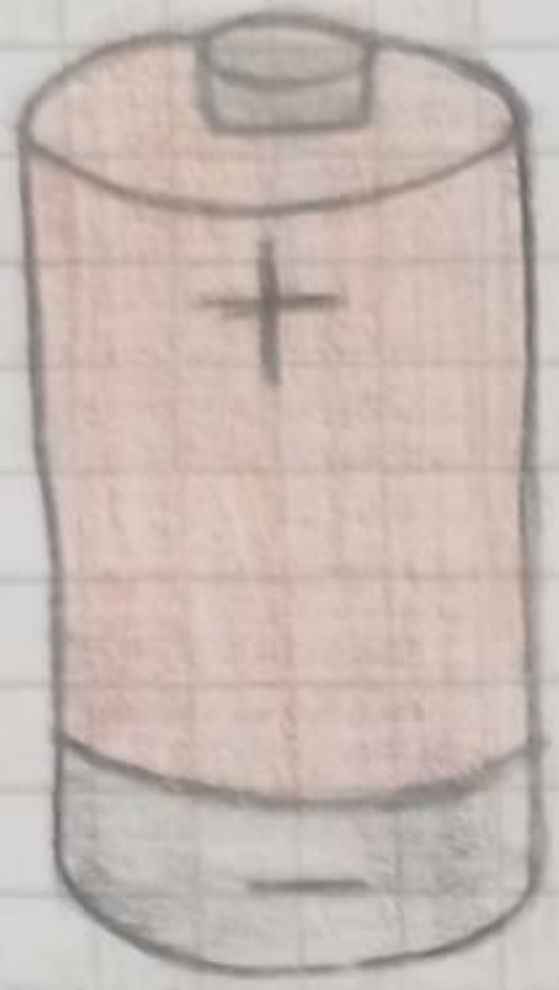
▲ Bitki ve hayvanlara verilen zararlar _____ dengesini bozar.

- Aşağıdakilerden olumlu olanları **yeşile**, olumsuz olanları **kırmızıya** boyayalım.

Yeşil alanlara bina yapmak.	Sokak hayvanlarını korumak.	Atıkları denize atmak.	Hayvan ve bitki yetiştirmek.
-----------------------------	-----------------------------	------------------------	------------------------------

ATIK PİLLERİ NE YAPACAĞIZ?

Biten pillere, son kullanma tarihi geçen pillere veya hasar görerek kullanılamayacak durumda olan pillere **atık pil** denir.

- ♥ Atık piller çöp değildir. Çöpe ya da doğaya atılmamalıdır. Çünkü pilin yapısında zararlı maddeler vardır. Doğaya atıldığında bu zararlı maddeler toprağa ve suya karışır. Toprakta da çevreye yayılır. Çevremizdeki bitkilere ve o bitkilerle beslenen canlılara zarar verir.
- ♥ Atık piller denize, göle ve nehre atılmamalıdır. Atılırsa bu kaynaklardan yararlanan her türlü canlı zarar görür.
- ♥ Atık piller yakılmamalı, içleri açılmamalı, toprağa gömülmemelidir.
- ♥ Atık pillerin doğaya verdiği zararı azaltmak için şarj edilebilen piller kullanmalıyız.
- ♥ Atık pilleri geri dönüştürmek veya zararsız hale getirmek için pillerimizi atık pil toplama kutularında biriktirmeliyiz.

♥ Atık pilleri ülkemizde atık pil toplama, ayrıştırma ve biriktirme ile yetkilendirilen **TAP**'a ait toplama kutularında biriktirmeliyiz.

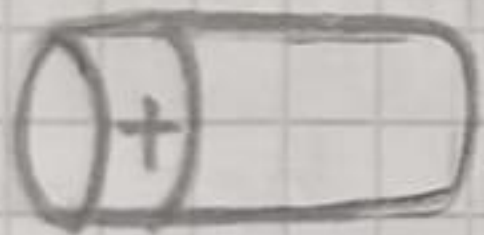
TAP → Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneğinin kısaltılmasıdır.

♥ Atık pil kutumuz dolduğunda ücretsiz olarak TAP'a gönderebilirsiniz.

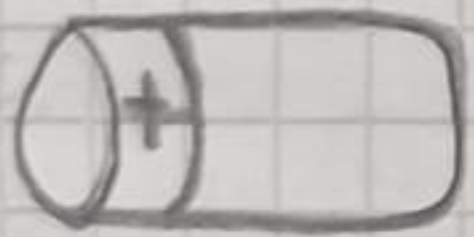

♥ Akmış, patlamış atık pillere temas edilmemelidir.

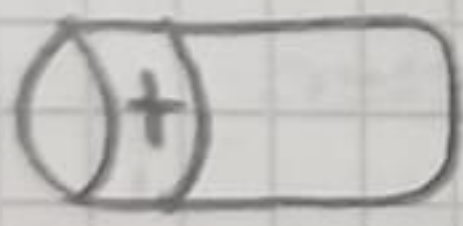
• Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara **D**, yanlış olanlara **Y** yazalım.

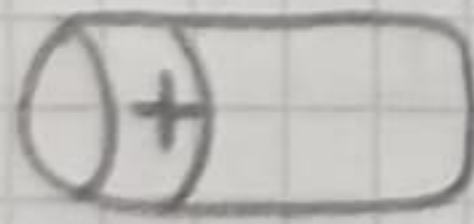
Biten piller toprağa atıldığında toprağı kirletir.

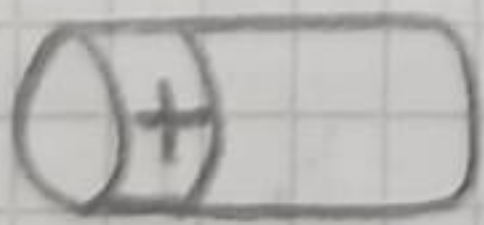
Atık pilleri özel kutularda saklamalıyız.

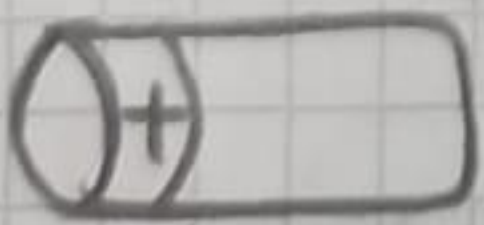
Tek kullanımlık piller yerine şarjlı pilleri tercih etmeliyiz.

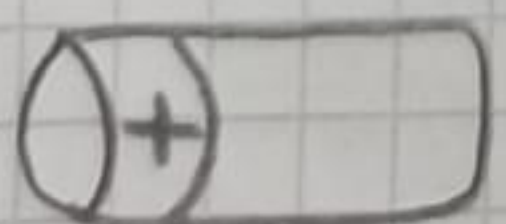
TAP atık pil toplama ile yetkilendirilmiştir.

Parçalanmış pilleri kullanmak zararlıdır.

Atık piller çöpe atılmalıdır.

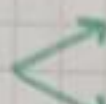

Atık piller denize, göle atılırsa canlılara zarar verir.

• Aşağıdaki cümlelerin sonuna gelecek ~3~ uygun eylemi işaretleyelim.

1. Atık pilleri yeniden kullanamayız. ☐
 kullanabiliriz. ☐

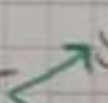

2. Atık piller çöptür. ☐
 çöp değildir. ☐

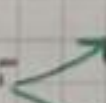

3. Atık pilleri toprağa gömmeliyiz. ☐
 gömmemeliyiz. ☐

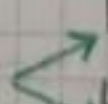

4. Atık pillerin yerine sarılı pil kullanmalıyız. ☐
 kullanmamalıyız. ☐

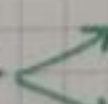

5. Atık pilleri yakmalıyız. ☐
 yakmamalıyız. ☐

6. Atık pilleri geri dönüşüme gönderebiliriz. ☐
 gönderemeyiz. ☐

7. Atık pillerin yapısında zararlı maddeler yoktur. ☐
 vardır. ☐

8. Atık piller, doğal çevreyi kirletir. ☐
 kirletmez. ☐

9. Atık pilleri pil toplama kutusunda biriktirmeliyiz. ☐
 biriktirmemeliyiz. ☐

10. Atık pilleri denize atmalıyız. ☐
 atmamalıyız. ☐

- Başlıkları uygun kelimelerle tamamlayalım.

ateşe

zararlı

şarj

geri

- * Atık pil sayısını azaltmak için _____ edilen pil kullanabiliriz.
- * Piller hasar gördüğünde içindeki _____ maddeler dışarı akabilir.
- * Atık pilleri _____ dönüşüm kutularında biriktirebiliriz.
- * Atık pilleri _____ atmamalıyız.

Bilgi Kutusu

İlk pil 1800 yılında Alessandro VOLTA tarafından icat edilmiştir.

GÖRSEL OKUMA

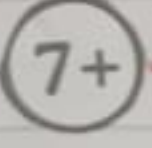

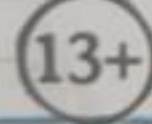

-1-

Yazılı metinlerin dışında kalan şekil, sembol, resim, grafik, tablo gibi görselleri anlayıp yorumlamaya **görsel okuma** denir.

Televizyon izlerken, trafik levhalarını okuyup anlamlandırırken, interneti kullanırken, gazete okurken, hava durumunu anlamaya çalışırken görsel okuma yaparız. Bu görsellerin anlamlarını bilmek, onları doğru yorumlamak günlük yaşamımızı kolaylaştırır, aynı zamanda güvenliğimiz için gereklidir.

Akıllı İşaretler

Televizyon yayınlarının içeriği ile ilgili olarak, izleyiciyi bilgilendirmek için, program başlamadan önce yer alan işaretlere **akıllı işaretler** denir.

 → Genel izleyici	 → 18 yaş ve üzeri
 → 7 yaş ve üzeri	 → Şiddet / Korku
 → 13 yaş ve üzeri	 → Olumsuz Örnek

Günlük Yaşamda Karşılaştığımız Bazı İşaretler

 → Hastane	 → Sigara içmek yasaktır.
 → Eczane	 → Geri dönüşüm.

Aşağıda verilen
sembollerin anlam-
larını karşılarına
yazalım.

